

תלמוד

דינים בהעמקה ומבוא לתורה שבעל פה

הוראות לנבחן

מבנה השאלון ומפתח ההערכה : בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון — מבוא לתורה שבעל פה,

הלכות תפילין, הלכות שבת – (12X1) + (8X2) - 28 נקודות

פרק שני — "במעגלי ההלכה" -

או :

(12X6) - 72 נקודות

פרק שלישי — "משנה ברורה" -

סה"כ - 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש : אין.

ד. הוראות מיוחדות : אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.

כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון — מבוא לתורה שבעל פה,

הלכות תפילין, הלכות שבת

(28 נקודות)

ענה על שלוש שאלות: על שאלה 1 (שאלת חובה — 12 נקודות)

ועל שתיים מן השאלות 2-4 (לכל שאלה — 8 נקודות).

ענה על שאלה 1 — שאלת חובה.

1. מבוא לתורה שבעל פה

א. (1) היכן נחתם התלמוד הירושלמי, ומדוע הוא נקרא כך?

(2) מתי פעלו הגאונים, ומי כונה בתואר "גאון" בתקופת הגאונים?

(4 נקודות)

ב. (1) הדלקת נר חנוכה היא תקנת חכמים. הברכה על ההדלקה היא: "אשר קידשנו במצוותיו וציוונו

להדליק נר (של) חנוכה".

מהו הקושי בנוסח זה של הברכה, ומהו התירוץ לקושי זה?

(2) ה' נתן לחכמים סמכות בלעדית לפסוק הלכה על פי פרשנותם לתורה, ולא אפשר לכל אדם מישראל

לקיים את מצוות התורה לפי הבנתו. הסבר מדוע.

(8 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 2-4.

2. הלכות תפילין — סימן כ"ה

א. אדם ששמע קדיש בין הנחת תפילין של יד להנחת תפילין של ראש, וענה עם הציבור — מה עליו

לברך לפני הנחת תפילין של ראש? כתוב שתי דעות. (4 נקודות)

ב. אדם השומע ברכת תפילין מפי חברו בין הנחת תפילין של יד להנחת תפילין של ראש — באיזה מצב

עונה אמן, ובאיזה מצב אינו עונה אמן? (4 נקודות)

3. הלכות תפילין — סימן כ"ה

- א.** (1) על פי השולחן ערוך, באיזה שלב בתפילת שחרית נהג הרא"ש להניח תפילין ?
(2) מהו הטעם למנהג זה של הרא"ש?
(3 נקודות)
- ב.** על פי השולחן ערוך, כתוב כוונה אחת שצריך לכוון בעת הנחת תפילין. (3 נקודות)
- ג.** "אם פגע בשל ראש תחילה, צריך להעביר על אותה המצווה ויניח של יד תחילה ואחר כך של ראש" (שולחן ערוך). מהו הטעם להלכה זו? (2 נקודות)

4. הלכות שבת

- א.** השקיי צמחים בשבת היא תולדה של אב מלאכה מסוים.
מהו אב המלאכה הזה, ומדוע השקיה זו היא תולדה של אב המלאכה הזה? (4 נקודות)
- ב.** הסבר את המושגים "מתעסק" ו"מרבה בשיעורים", וכתוב דוגמה לאחד מן המושגים.

(4 נקודות)

בחר בפרק שני או בפרק שלישי, על פי התכנים שלמדת.

פרק שני — "במעגלי ההלכה" (72 נקודות)

(אם בחרת בפרק זה, ענה על שש מן השאלות 5-11 (לכל שאלה — 12 נקודות).

5. תפילה בציבור

א. (1) מהו המרחק המרבי שאדם צריך ללכת כדי להתפלל בציבור? בתשובתך הבחן בין שתי אפשרויות.

(4 נקודות)

ב. (1) כתוב שתי מעלות של תפילה בציבור שאינן בתפילת יחיד.

(2) האם מותרת התנדבות ליחידה קרבית שלא תהיה בה אפשרות להתפלל במנין? נמק.

(8 נקודות)

6. לשון הרע

א. (1) מהו ההבדל בין לשון הרע ובין הוצאת שם רע?

(2) מהו ההבדל בין אדם המספר לשון הרע ובין "בעל לשון הרע"?

(5 נקודות)

ב. כתוב מהי תקנתו של מספר לשון הרע. (2 נקודות)

ג. על פי הרב עובדיה יוסף, יש מצבים שבהם אדם שנמנע מלדבר על חברו עובר על איסור דאורייתא.

כתוב מהו האיסור שעליו עובר אדם זה, וכתוב דוגמה אחת למצב כזה. (5 נקודות)

7. מלחמות ישראל

א. (1) מהי "מלחמת רשות"?

(2) כתוב הבדל הלכתי אחד בין "מלחמת מצווה" ובין "מלחמת רשות".

(5 נקודות)

ב. (1) מדוע אסור לאדם לסכן את עצמו שלא בשעת מלחמה כדי להציל את חברו מסכנה?

(2) מדוע בשעת מלחמה מותר לחייל לסכן את עצמו כדי להציל את חברו?

(7 נקודות)

8. זהירות בדרכים

- א. (1) על פי חז"ל, לעוון שפיכות דמים יש שלוש תוצאות שליליות. כתוב אחת מהן.
(2) הרמב"ם הוכיח מסיפור אחאב שאיסור שפיכות דמים חמור מאוד. הסבר את הוכחת הרמב"ם.
(5 נקודות)
- ב. (1) כוהן שגרם לתאונה קטלנית באונס, מה עליו לעשות כדי שיוכל להמשיך לשאת את כפיו?
(2) אדם השתכר בחתונה של חבר, לא היה מודע למעשיו וגרם נזק. מה דינו, ומדוע?
(7 נקודות)

9. הלכות חול המועד

- א. (1) חכמים למדו מן הפסוק "ושמחת בחגך" (דברים, ט"ז, י"ד) שאדם צריך לְשַׁמֵּחַ גם את בני ביתו.
כיצד לְשַׁמֵּחַ אדם את בני ביתו? כתוב את העיקרון, והדגם אותו.
(2) אסור לכתוב בחול המועד, אבל חכמים התירו לכתוב בחול המועד בשלושה מצבים.
ציין את שלושת המצבים האלה.
(8 נקודות)
- ב. (1) מדוע אסור לעבור דירה בחול המועד?
(2) ציין מקרה אחד שבו מותר לעבור דירה בחול המועד.
(4 נקודות)

10. בית ומשפחה - יצר ויצירה

- א. על הפסוק "וירא א-להים את כל אשר עשה והנה טוב מאד" (בראשית א, לא) נאמר במדרש: "הנה טוב' — זה יצר טוב. 'מאד' — זה יצר רע"...
(1) על פי המדרש, מהי התמיהה שעולה בנוגע לדברים אלה?
(2) על פי המדרש, הסבר את התשובה על תמיהה זו
(6 נקודות)
- ב. (1) על פי הרמב"ם, אחד הדברים המעכבים את התשובה הוא הסתכלות בעריות.
מדוע דבר זה מעכב את התשובה?
(2) מדוע הסתכלות בעריות היא מעשה חמור? כתוב הסבר אחד.
(6 נקודות)

11. בית ומשפחה - מחויבויות שבין איש לאשתו

א. (1) "כשנושא אדם אישה... יתחייב לה בעשרה דברים ויזכה בארבעה דברים" (רמב"ם).

ציין שניים מן הדברים שאדם שנושא אישה זוכה בהם.

(2) אישה יכולה לפטור את עצמה מאחת הזכויות שמגיעות לבעלה.

כתוב מהי זכות זו, והסבר מדוע פטור זה נפוץ בימינו.

(6 נקודות)

ב. (1) הסבר את המושג "נכסי מלוג", וכתוב מהי הזכות של הבעל בנוגע לנכסים אלה בתקופת הנישואין.

(2) נכסים אלה מוחזרים לאישה בסיום הנישואין. על פי מה ייקבע ערכם?

(6 נקודות)

בחר בפרק שני או בפרק שלישי, על פי התכנים שלמדת.

פרק שלישי — "משנה ברורה" (72 נקודות)

אם בחרת בפרק זה, ענה על שש מן השאלות 12-18 (לכל שאלה — 12 נקודות)

12. הלכות דברים הנוהגים בסעודה — סימן קע"ט

א. אדם גמר סעודתו, נטל ידיו במים אחרונים, ולפני שבירך ברכת המזון, רצה לחזור ולאכול —

(1) מהו הדין במקרה זה, לפי השולחן ערוך?

(2) במשנה ברורה מובאת דעה אחרת בנוגע למקרה זה. על פי דעה זו, פירט מה על אדם זה לעשות.

(4 נקודות)

ב. בשולחן ערוך הובאו שתי דעות בנוגע לאדם שאמר "הב לך ונברך", ולפני שבירך ברכת המזון רצה לחזור

ולאכול. כתוב את שתי הדעות, ונמק אחת מהן. (6 נקודות)

ג. אדם התארח בבית חברו, בירך על פירות שהביא לפניו בעל הבית ואכל מהם, ולאחר מכן הובאו לפניו פירות

נוספים. הסבר מדוע אדם זה אינו צריך לחזור ולברך על הפירות הנוספים. (2 נקודות)

13. הלכות ברכת המזון — סימן קפ"ד

א. (1) אדם שאכל פת במקום אחד - פירט באיזה מקרה הוא יכול לכתחילה לברך ברכת המזון במקום אחר.

(2) אדם שאכל פת ועזב את מקומו במזיד - פירט באיזה מקרה הוא יכול לברך ברכת המזון במקום שהגיע

אליו. (6 נקודות)

ב. (1) אדם שאכל אכילה מרובה ולא בירך ברכת המזון — עד מתי הוא יכול לברך?

(2) אדם שאכל אכילה מועטת ולא בירך ברכת המזון — לאחר כמה זמן מסיום האכילה הוא עדיין יכול לברך?

(6 נקודות)

14. הלכות ברכת הפירות — סימן ר"ח

א. אדם שרוצה לאכול קמח מחמשת מיני דגן — מה עליו לברך לפני האכילה, ומדוע?

(4 נקודות)

ב. (1) אדם שאכל ענבים ותפוחים — מה עליו לברך לאחר האכילה, ומדוע?

(2) אדם שאכל תפוחים ושתה יין — מה עליו לברך לאחר האכילה והשתייה, ומדוע?

(8 נקודות)

15. הלכות יום טוב — סימן תצ"ה

א. "מוקצה, אף על פי שמותר בשבת, החמירו בו ביום טוב ואסרוהו" (שולחן ערוך).

דברי השולחן ערוך נוגעים לכמה סוגים של מוקצה.

(1) ציין אחד מסוגי המוקצה האלה.

(2) מדוע החמירו בסוגי המוקצה האלה ביום טוב יותר מבשבת?

(6 נקודות)

ב. (1) על פי הרמ"א, יש מקילים בסוגי המוקצה האלה גם ביום טוב. מהו טעמם של המקילים?

(2) על פי הרמ"א, גם המקילים האלה מחמירים בסוג מוקצה אחר אפילו בשבת.

ציין מהו סוג המוקצה הזה, וכתוב את הדוגמה לסוג מוקצה זה המובאת במשנה ברורה.

(6 נקודות)

16. הלכות ראש השנה — סימן תקפ"ט

א. (1) "אף על פי שנשים פטורות, יכולות לתקוע" (שולחן ערוך, סעיף ו).

הסבר את החידוש שבדין זה ואת הטעם לדין זה.

(2) אדם יצא ידי חובת תקיעת שופר ורוצה לתקוע בעבור נשים לאחר התפילה.

על פי הרמ"א, מהו הדין לעניין הברכה במקרה זה?

(8 נקודות)

ב. אדם הלך ברחוב, שמע תקיעת שופר והתכוון לצאת ידי חובה — באיזה מקרה יצא ידי חובה, ומדוע?

(4 נקודות)

17. כללי מלאכות שבת

א. (1) מהי "מלאכה שאינה לצורך גופה"?

(2) כתוב דוגמה ל"מלאכה שאינה לצורך גופה", וציין מהו הדין של אדם העושה מלאכה זו בשבת.
(6 נקודות)

ב. (1) מהו "פסיק רישא"?

(2) כתוב דוגמה ל"פסיק רישא דניחא ליה", ודוגמה ל"פסיק רישא דלא ניחא ליה".
(6 נקודות)

18. כללי הלכות שבת

א. (1) אדם הנוטל ידיו בגינה בשבת — באיזה מקרה הוא יעבור על איסור דאורייתא, ובאיזה מקרה הוא יעבור על איסור דרבנן? נמק את תשובותיך.

(2) כתוב דוגמה לפסיק רישא באיסור דרבנן, וכתוב מהו הדין במקרה זה.
(8 נקודות)

ב. (1) אדם החובל בבעל חיים בשבת והוציא ממנו דם — באיזה מקרה דינו חייב, ובאיזה מקרה דינו פטור?

(2) באיזה מקרה התירו חכמים לעשות מלאכה בשבת בדרך של קלקול והשחתה?
(4 נקודות)

בהצלחה!